

THE MODERNIZATION OF RURAL ECONOMY BASED ON INNOVATION-DIVERSIFICATION REPRODUCTION OF ITS RESOURCE POTENTIAL

Mohylova M. M.,

*PhD (Economics), Assistant Professor,
National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics»,
Kyiv, Ukraine*

МОДЕРНІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНО-ДИВЕРСИФІКАЦІЙНОГО ВІДТВОРЕННЯ ЇЇ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Могилова М. М.,

*д.е.н., доцент,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ, Україна*

17 Цілей Сталого Розвитку на період до 2030 року, прийняті в 2015 році державами-членами ООН, і адаптовані до них Цілі Сталого Розвитку 2016-2030 в Україні серед першочергових завдань визначають розвиток сільського господарства на інноваційній основі задля збереження навколишнього природного середовища, подолання голоду та бідності [1, 2]. Реалізація цих цілей неможлива без забезпечення стійкого відтворення ресурсного потенціалу сільського господарства та сільських територій. На сьогодні в Україні досить гострою є проблема відтворення всіх складових ресурсного потенціалу сільської економіки. Так, в частині формування, збереження і використання людського потенціалу сільської місцевості спостерігаються негативні тенденції, пов'язані з демографічною кризою на селі, зменшенням і старінням сільського населення, активною міграцією сільських жителів, обезлюдненням сел. Лише за останні 3 роки кількість сільського населення зменшилась майже на 191 тис. чоловік. З 2010 року зникло 94 села.

Невирішеною залишається проблема відтворення основних засобів та біологічних активів сільськогосподарського призначення. Через тривалу інвестиційну кризу і, як наслідок, суттєве зменшення галузевого основного капіталу в 1990-ті роки навіть подальші зростаючі обсяги інвестицій в сільське

господарство не змогли компенсувати тих втрат. На сьогодні характер відтворення основних засобів не відповідає потребам галузі щодо її матеріально-технічного забезпечення за кількісними та якісними параметрами. За нашими розрахунками, проведеними за показником приведеної вартості основних засобів сільського господарства [3, с. 12], лише з 2007 року подолано постійну тенденцію їх звуженого відтворення. Але параметри розширеного відтворення галузевих основних засобів не здатні компенсувати накопичені втрати виробничого капіталу, оскільки річний приріст вартості основних засобів не перевищує 4 %.

Розвиток вітчизняного сільського господарства та забезпечення зайнятості сільського населення неможливі без відродження всіх його соціально-значимих і економічно доцільних галузей, перш за все тваринництва, садівництва та ягідництва. Однак, в Україні стійкою залишається тенденція скорочення поголів'я худоби: на 1 лютого 2018 р. за 5 років поголів'я ВРХ зменшилось на 1,1 млн. голів, корів – на 532 тис., свиней – на 1,6 млн., овець і кіз – на 485 тис. голів. Площа плодово-ягідних насаджень у 2017 році до рівня 2013 року зменшилась на 27,7 тисяч га.

Модернізація сільської економіки, як спосіб її розвитку та розвитку сільських територій, неможлива без забезпечення необхідних параметрів відтворення ресурсного потенціалу, які відповідають сучасному етапу соціально-економічного розвитку України. Відповідно до уточненої нами типологічної класифікації відтворення матеріально-технічних ресурсів (табл. 1) можна зробити висновок, що сільська економіка України на сьогодні потребує розширеного інноваційно-диверсифікаційного відтворення галузевого виробничого капіталу шляхом застосування різної комбінації методів та форм відтворення з максимальною активізацією оптимальних джерел.

Забезпечення необхідного режиму відтворення ресурсного потенціалу сільської економіки потребує застосування різних механізмів як на рівні держави, так і на рівні сільських громад та сільськогосподарських підприємств.

Одним із механізмів забезпечення розвитку сільських територій, що передбачає розвиток і ефективне використання його ресурсного потенціалу, є передача повноважень щодо розпорядження майном територіальним громадам, створюваним в рамках процесів децентралізації. На початок 2018 року до складу об'єднаних територіальних громад в Україні увійшло 8049 сіл та селищ, що становить 29,4 % загальної чисельності сільських населених пунктів в

країні. При підтримці загальної ідеї децентралізації влади, викликає занепокоєння певна статистика щодо ОТГ. За нашими розрахунками в середньому 12 сільських населених пунктів входять до складу однієї ОТГ по Україні, однак в різних громадах їх кількість суттєво коливається – від 0 до 68 сіл. При прийнятному середньому показнику чисельності сільських населених пунктів в складі однієї ОТГ та переважній частці тих ОТГ, які об'єднують до 20 сіл, в цілому ряді громад об'єднано понад 40 сільських населених пунктів, що відповідає чисельному складу районів в Україні. На 1 січня 2018 року кількість таких ОТГ становить 21 громаду, до яких входить 1076 сіл, а це близько 14 % від загальної чисельності сільських населених пунктів об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на вищезазначене, мало б сенс відкоригувати загальнодержавні плани по формуванню ОТГ з метою максимізації самоврядності кожного села, селозбереження, розвитку сільських територій та сільської економіки.

Таблиця 1

Класифікація видів, форм, методів і джерел відтворення матеріально-технічних ресурсів з виділенням їх пріоритетів для сільської економіки України*

Класифікаційна ознака	Класифікаційні групи
Вид відтворення	розширене , просте, звужене
Спосіб відтворення	інноваційний , екстенсивний, інтенсивний
Напрямок відтворення	диверсифікаційний , сталоспеціалізований, монофікаційний
Тип відтворення	безперервний , дискретний
Джерело ресурсного забезпечення формування та відтворення основних засобів	внески до статутного (пайового) капіталу, додатковий капітал, амортизаційні відрахування, прибуток від операційної та інших видів діяльності, доходи від реалізації надлишкових та економічно-недоцільних активів, бюджетні асигнування, кредити банків та позики інших фінансових установ, лізинг тощо

* Джерело: сформовано автором за результатами опрацьованих наукових джерел і власних результатів.

В частині сільськогосподарських підприємств, то забезпечення ними необхідного режиму відтворення виробничих засобів передбачає застосування дієвого організаційно-економічного механізму відтворення, який підпорядкований конкретній меті, ґрунтується на певних принципах і являє собою сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих норм, правил і методів з організаційного та економічного впливу на

відтворювальний процес. З метою забезпечення відтворення в заданих параметрах сільськогосподарським підприємствам слід застосовувати взаємоузгоджені та взаємодоповнюючі інструменти амортизаційної, кредитної, інвестиційної та політики управління грошовими потоками.

Однак, сільськогосподарські підприємства та сільські громади в сучасних умовах не здатні самостійно без підтримки держави забезпечити розширене інноваційно-диверсифікаційне відтворення ресурсного потенціалу. Світовий досвід свідчить про важливість державної підтримки оновлення матеріально-технічної бази сільської економіки, перш за все шляхом запровадження різних цільових програм, що необхідно активізувати у вітчизняній практиці.

Список використаних джерел:

1. Цілі сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia>.
2. Цілі Сталого розвитку: Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
3. Могилова М.М. Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств в умовах інституційних змін: автореф. дис. на здобуття наук. ст. доктора економічних наук / М. М. Могилова. – К., 2016. – 34 с.